Со?гы кы?гырау ??м чыгарылыш кич?се – матур ??м ист?лекле б?йр?мн?р. Уку елларын т?мамлау кеше гомеренд? тир?н эз калдыра. Бу к?нн?р ?т? д? кит?, ? со?ыннан гомер буе аны? турында иск? алабыз. Без б?ген аны? ф?лс?фи ягын иск? алмый гына матди б?ясен санарга булдык. Тормышта матди як х?литкеч роль уйный.Ч?нки матур б?йр?мне? б?ясе д? «чиб?р» ген?. Д?рес, Со?гы кы?гырау белем йорты бел?н саубуллашуны? беренче баскычы гына. Алда чыгарылыш кич?се бар ?ле. Со?гы елларда балалар бакчасыннан, башлангыч сыйныфтан да чыгарылыш кич?л?ре купшы гына ?теп кил?. Гад?тт?, акчаны туйлар узгач, туннар тузгач чутлыйлар. ? без ис?п-хисапны алдан ук санап куярга булдык.Советлар чорында бик гади гына бер ?йбер - форма бар иде, ? б?ген ??р м?кт?п ?з формасын кертте диярлек. Бер??л?рд? дресс-код ак-кара булса, икенчел?рг? алъяпкыч-к?лм?к кию м??б?ри. Со?гы кы?гырау ?ит?, дип, совет заманында м?кт?п формасын эзл?п й?рисе юк иде. Б?генге кем н?рс? тели – шуны киеп й?рг?н заман балалары ?чен ыгы-зыгы вакыты. ?леге яшь ?ти-?нил?р кич?л?рне ш?п итеп уздырырга телисе? ик?н, «ш?п» сумманы да чыгарып салырга ?зер бул, дил?р. Со?гы кы?гырау б?йр?ме ак бантик-лы, алъяпкычлы кызлар, костюм-чалбар киг?н егетл?р, ч?ч?к б?йл?мн?ре бел?н к?п кешег? ист?лекле, тик кемне? н?рс?г? фантазиясе ?итеп ?тк?р?чел?р д? байтак. Б?йр?мне? матур, к??елле якларын кайсыбыз да к?р?, мен? тантананы? с?хн? артында калган ?лешен ...барыбыз да белми. Ипине ашаган кеше т?гел, киск?не бел?. ??р м?кт?пне? ?з гад?т-йолалары бар. Акчасы чыкса чыксын, яхшы б?йр?м булсын, диючел?р д? бар, б?йр?мне? б?ясен ничек т? киметерг? тырышучылар да юк т?гел. Мордовияне? т?рле район м?кт?пл?ренд? таныш чыгарылыш сыйныф укучыларын иск? алып, Со?гы кы?гыраулар ничек ?т?е бел?н кызыксындым.
Со?гы кы?гырау к?нен ?тк?р? ?чен Саранск районнарыны? бер м?кт?бенд? якынча 3000 сум ?ыйганнар. Сыйныфта 24 бала укыганын ис?пк? алса?, барлык сумманы ис?пл?п чыгару авыр т?гел. Акчаны? к?пчелек ?леше укытучыга б?л?кк? ??м ч?ч?кл?рг? тотылачак. ?леге м?кт?пт? укучылар Со?гы кы?гырау чы?лагач, б?йр?мне кафеда д?вам итк?нн?р. Бер кешег? тагы бер ме? сум. Ш???р булгач, Саранскта укучыларны? м?кт?пк? б?л?к калдыра торган гад?те д? яш?п кил?.
Со?гы кы?гырау, белг?небезч?, м?кт?п, укытучылар, сабакташлар бел?н беренче тапкыр(алда чыгарылыш кич?се булса да) саубуллашу с?зе. Гад?т буенча линейка ?тк?рел?; укучылар кадерле укытучыларына ч?ч?к б?йл?ме бел?н х?рм?т й?зенн?н р?хм?тл?р д? ?зерл?г?нн?р. Атюрьево районы м?кт?пл?рене? к?бесенд? табигать почмагына чыгып ял итеп алуны да планлаштырганнар. Табигатьк? чыгулары бер ме? сумга т?шк?н. ? мен? Ельник районы м?кт?пл?рене? берсенд? ?ч кен? булган чыгарылыш укучысы Со?гы кы?гырау б?йр?мен? ике ме?н?н к?бр?к акча бетерг?нн?р.

Дубенка районы Ломат башлангыч м?кт?бе шунысы бел?н игътибарга лаек: бу белем бир? йортында ?ч ген? укучы. Д?ртенче сыйныфны т?мамлаучы Абдрашитова Алсу ?чен бер тиенсез со?гы кы?гырауны ?тк?рг?нн?р.
Рузаевка районыны? мин элемт?г? керг?н м?кт?бе укучылары да 25 май к?нне табигатьк? чыкканнар. Ч?ч?кл?рсез нинди б?йр?м ди инде. ??р укытучыга, кечкен? ген? булса да, б?л?к т? алырганнар. Пикникка табигать кычагына да чыгып кайтканнар. К?ндез б?йр?м, гад?т буенча, м?кт?пт? узаган. Барысын да кушып, бер укучыдан ?ч ме? сумга якын ?ыйганнар дип ис?пл?п чыгардым.
Унберенчел?рне? т?п тел?ге – м?кт?п бел?н матур итеп саубуллашу. ?ле бу суммага чыгарылыш альбомы яки видеоязма (анысыны? б?ясе 1000-1500 тир?сенд? тирб?л?), туфли, бантик ише ??ркем ?зе сатып ала торган н?рс?л?рне? б?ясе керм?де. Х?ер, чыгарылыш сыйныф укучыларыны? акча санап баш катырасылары да килми – аны? ?чен ?ти-?ни бар бит. Шулай да ?ти-?нил?р 25 май к?нне ?к кес?л?рен капшап, 11 нче сыйныфта укучы балаларыны? нич? сумга т?шк?нен белдел?р.

Н.Х?лил